

“Miljømessig forsvarlig”

En innføring i
akvakulturloven § 10

Disposisjon

- Hvilke miljøeffekter skal vurderes ved miljønormen?
- Hvordan skal vurderingen gjennomføres?
- Eksempel: Storfjord-saken
- Naturmangfoldloven
- Føre-var-prinsippet
- Eksempel: Tordenskjold-saken
- Diverse forskrifter

Akvakulturloven § 10 - Miljønorm

- "Akvakultur skal etableres, drives og avvikles på en **miljømessig forsvarlig** måte.

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift gi nærmere bestemmelser for å sikre miljømessig forsvarlig akvakultur, herunder forby utsetting av fremmede organismer."

Lokalitetsklarering

- Laksetildelingsforskriften § 30 bokstav a)
- Tildelingsforskriften andre arter § 7 bokstav a)
- Ved vurderingen om lokalitetsklarering blir det gitt tillatelse til arealbruk og produksjonsmengde på omsøkt lokalitet.

“Miljømessig forsvarlig” – Hva skal vurderes?

- Med "*miljømessig forsvarlig*" menes at virksomheten skal være forsvarlig både i forhold til forurensing og økologiske effekter, herunder biologisk mangfold, jf side 64 i ot.prp.nr.61 (2004-2005).
- I dette inngår bl.a. :
  - Forurensing
  - Sykdom
  - Biologisk mangfold

Forurensing - Fylkesmannens miljøvernnavdeling

- Med forurensing menes tilførsel av fast stoff, væske eller gass til luft, vann eller i grunnen; eller støy og rystelser; eller lys og annen stråling i den utstrekning som forurensingsmyndighetene bestemmer; eller påvirkning av naturen, jf. forurensingsloven § 6.
- Fylkesmannen fatter vedtak etter forurensingsloven, jf. laksetildelingsforskriften § 30 bokstav c) nr. 2 og tildelingsforskriften andre arter § 7 bokstav c) nr. 2
- En lokalitet skal ikke klareres dersom Fylkesmannen ikke har gitt utslippstillatelse etter forurensingsloven.
- Det kan fattes strengere vedtak etter akvakulturloven.

Sykdom - Mattilsynet

- Hensynet til fiskehelse faller klart innenfor ordlyden "miljømessig forsvarlig".
- I ot.prp.nr.61 (2004-2005) s. 40 står det at fiskeriforvaltningen ikke aktivt håndhever spørsmål knyttet til fiske- og folkehelse.
- Fiske- og folkehelse vurderes av Mattilsynet etter matloven, jf. laksetildelingsforskriften § 30 bokstav c) nr. 1 og tildelingsforskriften andre arter § 7 bokstav c) nr. 1

Biologisk mangfold

- Fylkesmannen gir en uttalelse om hvorvidt plasseringen og produksjonsmengden vil være i konflikt med det biologiske mangfoldet.
- Fiskeridirektoratet sitt regionkontor gir en uttalelse om tradisjonelle fiskeriinteresser, bl.a. om oppdrettsvirksomheten kan skade fiskebestandene.
- Vedtaket i saken treffes av Fylkeskommunen.
- Fylkeskommunen har et selvstendig ansvar for å sikre sakens opplysning før det treffes vedtak i saken, jf. forvaltningsloven § 17.

Vurderingskriteriet "Miljømessig forsvarlig"

- Akvakultur skal drives slik at produksjonen ikke på noe tidspunkt fører til vesentlige negative effekter på miljøet.
- Vurderes i forhold til den alminnelige påvirkningen.
- Hva som anses som miljømessig forsvarlig vil kunne endres over tid i takt med økt kunnskap og teknologisk utvikling.
- Vurderingen skal omfatte en avveining mellom hensynet til næringsutvikling og andre samfunnshensyn.
- Skader på sentrale miljømål vil ikke tillates.

Eksempel - Storfjordsaken

- Søknad om lokalitetsklarering av torskeoppdrett innenfor et gyteområde.
- Fiskeridirektoratet fant at risikoen for genetisk påvirkning var større innenfor gyteområder enn utenfor.
- Hensynet til å forhindre arvelig påvirkning på villtorsken ble ansett som viktigere enn næringsutvikling innenfor gyteområdet.
- Søknaden ble avslått, under henvisning til at den ikke var miljømessig forsvarlig.
- 01.01.10 forskriftsendring av tildelingsforskriften for andre arter § 7 a): *"Lokaliteter for torsk skal ikke etableres i gyteområder for torsk."*

Naturmangfoldloven

- Naturmangfoldloven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved tolkningen av akvakulturloven i forhold til miljøspørsmål, jf. naturmangfoldloven § 7.
- *§ 8 Kunnskapsgrunnlaget*
- *§ 9 Føre-var-prinsippet*
- *§ 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning*

Føre-var-prinsippet

- Naturmangfoldloven § 9:

"Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha på miljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningsvedtak."

- Prinsippet har betydning i to retninger.

- Prinsipp ved bevisvurderingen (andre punktum)
- Moment ved forsvarlighetsvurderingen (første punktum)

Føre-var-prinsippet – Bevisvurderingen

- Prinsippet snur i realiteten bevisbyrden. Foreligger en "risiko" for "alvorlig eller irreversibel miljøskade", kan fylkeskommunene legge det til grunn, uten at det må godtgjøres at risikoen for slik skade er mer sannsynlig enn at skaden ikke inntreffer (sannsynlighetsovervekt)
- "*Risiko*" for miljøskade er resultatet av:
  - Sannsynlighet for negativpåvirkning
  - Konsekvensen av eventuelle negative miljøpåvirkninger

Føre-var-prinsippet – bevisvurderingen forts.

- Hvilken sannsynlighet må foreligge for at forvaltningen skal legge til grunn at lokalitetsklareringen medfører en alvorlig eller irreversibel miljøskade?
- Ot.prp.nr.52 (2008-2009) s. 381: *"reell risiko" / "reell sannsynlighet"*
- Fiskeridirektoratets praksis: en teoretisk mulighet er ikke tilstrekkelig; det stilles krav til påregnelighet. Ikke krav om sannsynlighetsovervekt.

Føre-var-prinsippet - Moment i forsvarlighetsvurderingen

- Plikt til å legge vekt på føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 7
- Føre-var-prinsippet: forvaltningen skal "*ta sikte på å unngå mulig vesentlig skade*".
- Forarbeidene til akvakulturloven § 10: akvakultur skal ikke medføre "vesentlige negative effekter på miljøet"
- Begge gjelder vesentlig skade. Sammenfallende terskel.
- Føre-var-prinsippets selvstendig betydning:
- Prinsippet er særlig viktig der miljøskaden antas å være alvorlig eller irreversibel, slik at gjenopprettende tiltak i etterkant vil være vanskelig eller umulig.

Eksempel Tordenskjold-saken

1. Bevisvurderingen.

a. Risiko for alvorlig eller irreversibel skade på torsken i Trondheimsfjorden.

- Risiko for negativ påvirkning av villtorsken. Bl.a. ved:
  - Påvirkning av arvematerialet til villtorsken
  - Sykdomsspredning
- Større sannsynlighet enn normalt.
  - Trondheimsfjorden er en terskelfjord.
- Torskebestanden i Trondheimsfjorden er reproduserende og med særlig høy mangfoldsverdi.

Tordenskjold-saken forts.

- b. Risiko for negativ påvirkning på andre marine arter. Trondheimsfjorden er et økosystem med et høyt og spesielt biologisk mangfold.
- Fiskeridirektoratet fant det sannsynliggjort at risikoen for "alvorlig eller irreversibel" skade var reell.
- Føre-var-prinsippet ble anvendt, og mangel på kunnskap kunne ikke brukes som begrunnelse for å unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Tordenskjold forts.

2. Forsvarlighetsvurderingen

- Konsekvensen av negativ påvirkning kunne være stor.
- Ettersom det var risiko for alvorlig eller irreversibel skade, ble det lagt stor vekt på behovet for å forebygge, jf. føre-var-prinsippet.
- Den næringsmessige påvirkningen ble vurdert som mindre enn hensynet til å bevare naturverdiene.
- Fiskeridirektoratet la derfor avgjørende vekt på miljøhensyn.

Utsett av fremmede organismer

- *Tildelingsforskriften for andre arter § 4, første ledd - det kan ikke drives akvakultur av "arter som ikke forekommer eller tidligere har forekommet naturlig i området".*
- Ikke tilstrekkelig at de er registrert i området, jf. Fiskeridirektoratet sin praksis.
- Kan søkes om dispensasjon, jf. tildelingsforskriften for marine arter § 21. Søknad sendes til Fiskeridirektoratet.

Nasjonale laksefjorder og laksevasdrag

- Egen forskrift om særskilte krav til akvakulturrelatert virksomhet i eller ved nasjonale laksevasdrag og nasjonale laksefjorder av 22. juni 2009 nr. 961.
- Restriksjoner ved etablering og flytting av akvakulturanlegg osv.
- Formålet er å gi særskilt beskyttelse til et utvalg av de viktigste laksebestandene.
- Stortingsmeldingen slår fast at tillatelser til oppdrett av marine arter kan gis i laksefjorder – forskriften skal ikke bli gitt utvidet virkeområde.

Hardangerfjordregimet

- Restriksjoner ved samlokalisering av anlegg, jf. laksetildelingsforskriften § 37.
- Formålet er blant annet å beskytte viltlevende bestander av laks og sjøørret.
- Kommer ny forskrift om Hardangerfjorden i starten av 2010.

Forskrift om særskilte tiltak for enkelte områder for akvakulturrelatert virksomhet

- For de geografiske områdene som forskriften gjelder kan ikke fylkeskommunene klarere nye lokaliteter eller utvidelse av lokaliteter for tillatelse til matfisk av laks, ørret og regnbueørret i sjøvann etter laksetildelingsforskriften § 30
- Formålet med restriksjonen er bl.a. å sikre en miljømessig bærekraftig akvakulturnæring.